

Brzobjavne i zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 20. julija. (D. u.) Službeno je javlja:

Rusko bojište.
Između Visle i Buga napredovale su jučer savezničke čete pronoseći uzmičućeg neprijatelja preko vojnog polja zadnjih dana. Kod eta podmaršala Arza, koje su čestovale na izvanredan način na uspjehu poskoćio je broj zarobljenika na 50 časnika i 3500 momaka. Kod Sokala zarobile su naše čete također preko 3000 momaka. Zapadno od Visle slomili su naši saveznici u junačkoj borbi ruski otpor na Ilnzanki. Južno i zapadno od Radoma imale su austro-ugarske čete žestoke borbe. Sedmogradska je pješadija osvojila na juriš mjesto Kosterzin. Radom je bio zaposjednut danas prije podne od naših četa. U istočnoj je Galiciji položaj nepromijenjen. Na granici između Bukovine i Besarabije napadnuta je i rastjerana ruska Plostungska brigada.

Talijansko bojište.
Bitka u Goričkoj traje. Talijanske navale, koje bijahu upravljene velikom žestinom i na goričku mosnu utvrdnu opet nisu imale uspjeha ni jučer ni ove noći. Nakon ake, od podne trajajuće paljbe neprijateljskog topništva na mosnu utvrdnu, navalila je talijanska pješadijska divizija pijanim četama na podgorski odsječak. Neprijatelj provalio je mjestimice u naše pozicije, ali je bio opet izbačen. Nakon povolne topničke priprave uslijedila je u četiri sata poslije podne druga navala, koja je u 8 sati na večer također odbijena. Za rub visoravni Doherboda biju se dalje ljute borbe. Jučer poslije podne odbili su hrabri

ugarski domobranci jaku navalu na njihove pozicije kod Zdravščine. I tri su dalnje talijanske navale u masama ovdje slomljene. Isto tako izjalovile su se sve provalne uperene na jugoz., adni rub visoravni od Polazaa, Redipulje, Vermegliana i više gore provedene navale kao i ona na Monte Kosič (sjeverno od Tržiča). Neprijatelj, koji je bježao u svoja skrovišta, pretrpio je svuda teške gubitke. Topnički bojevi na srednjoj Soči, u području Krna i na koruskoj granici traju. U prostoru južno od Krna suzbijene su dvije žestoke navale alpinaaca. U sada spomenutim okršajima u predjelu Kreuzberga imali su Talijani više od 200 mrtvih i od prilike dvostruki broj ranjenika. Naprotiv iznašaju naši sveukupni gubici 42 momaka. Pozicija južno od Schluderbacha opet je zauzeta od naših četa. Ponožna navala slabijih talijanskih sila na Col di Lana izjalovila se kao i sve druge.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Hofer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 20. julija (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.
Neprijateljska navala sa obje strane ceste Hooge-Ipern izjalovila se. Navale sa ručnim granatama suzbijene su kod Soucheza. Isto tako francuska provala na naše pozicije kod Fricourta.

Istočno bojište.
U Kurlandiji potisnuti su Rusi kod Grosschardena, istočno Tuckuma, te kod Grindorf i Usingena. I istočno od Kuršanija uzmiče neprijatelj pred našom navalom. Sjeverno od Novogroda prisvojile su

njemačke čete pozicije sjeverno od sastajanja potoka Skroda i Pise, dostigle su Narev sjeverno ušća Skve, te su zaposjednule stalne utvrde Ostrolenke nalazeće se na sjeverozapadnom brijegu rijeke Nareva. Njemačke su čete za petama poraženom neprijatelju. Konjaništvo je već dostiglo željeznicu Radom-Ivangorod. Između gornje Visle i Buga slijedimo uzmičućeg neprijatelja.

Jugoistočno bojište.

Njemačko domobranstvo i pričuvne čete general-obersta Woyrischa bacile su sasvim premoćno neprijatelja iz pozicije Ilnzanke. Sve su protunavale brzo dovedenih ruskih pričuva odbijene te je zarobljeno više od 5000 momaka. Njemačke su čete za petama poraženom neprijatelju. Konjaništvo je već dostiglo željeznicu Radom-Ivangorod. Između gornje Visle i Buga slijedimo uzmičućeg neprijatelja.

Vrhovna vojna uprava.

Talijanski ratni izvještaj.

Beč 20. julija (D. u.) Javlja ju iz ratnog novinarskog stana: Neprijateljski izvještaj: Italija 19. julija.

U Cadore provalila su naša odijeljenja, dok je uspijevala povoljno u prostoru Folgorega započeta ofenziva, u visoki dol Ansisia u pravcu Misuđine prema Schluderbachu te navalila na neprijateljske čete ukopane kod Ponte delle Maragne (Ponte del paludetto). Osvojili smo tri kule. U Karniji započela je nakon brze priprave paljba na tvrđu Hermann sjeveroistočno od Bovca te je znatno oštećena. Na fronti Soče donijela nam je naša lagana ali žilava u neprestanim borbama napredujuća ofenziva od jučer osjetljive uspjeha. Nakon energične i krvave borbe, što je dokazalo usavršeno sudjelovanje napredujuće pješadije te podpirajuće teško i poljsko topništvo, moglo je zapo-

sjednuće kraške visoravni polučiti napretke. Više redova čvrsto oklopljen i žičnim pregradama zaštićenih opkopa osvojimo juršem jedno za drugim. 2000 zarobljenika od kojih 30 časnika, 6 strojnih puški, 15000 pušaka i velika množina streljiva ostala je u našim rukama. Jutros rano započeli smo opet navalu na cijeloj fronti Soče novom energijom.

Bošnjaci-junaci.

Beč, 20. julija. (D. u.) Iz stana ratnih dopisnika javlja se: O bojevima, što su se zbili koncem junija u odsjeku Plave, doznalo se naknadno o sjajnom junastvu bosnaskog odjela infañterije ovo: Dne 27. junija u 10 sati navečer započeli su Talijani sa većim silama navalu na visim 383, koju su bili zaposjeli Bosanci. Kada su Talijani konačno uz poklike „Avanti Savoja!“ stigli do žičnih zapreka, olustavio je naš bataljun kao na zapovjed vatru. Silno odjekivanje poklika: „Zivjela Austrija!“ i luca ručnih granata i brzometna vatra Bosanaca, prisilila je Talijane u ponovni bijeg. Od Talijana nije se cijele noći i drugog dana ništa čulo, nego klicanje na pomoć, te se opazilo, da je bilo mnogo Talijana odušeno.

Pogromi u Rusiji.

Krakov, 20. julija. „Naprzod“ javlja, da neke ruske novine pozivaju u članicama, koje je cenzura propustila, na pogrom protiv židovima. „Svjat“ nazivlje Poljake „vjernim sinovima Rusije“ i prokazuje, da će 23 milijuna Poljaka rame uz rame sa Rusima uništiti židove „poznate izdajnike Rusije“.

Plićaknja u Petrogradu.

Krakov, 20. julija. „Nova Reforma“ javlja iz Petrograda, da su tamo u predgrađu Viborga bila opet plićaknja. Između ostalog orobljena je i jedna francuska tvornica. Polag vijesti „Novoje Vremja“ bilo je mnogo baltijskih plemića odušeno u Sibiriju.

Kako se Talijani tješe.

Berlin, 20. julija. (D. u.) Prama vijesti „Vossische Zeitung“ iz St. Gallena tvrdi talijanski podkonzul u jednoj izjavi, da nikako dosada osvojeno (?) područje nisu mogli Austrijci opt osvojiti. I budući nespjesni ne će moći uzdrmati moralnu silu Italije.

Položaj u Srbiji nije zdvojan.

Berlin, 20. julija. (D. u.) Posebni izvjestitelj „Vossische Zeitung“ a Buka-

Kako je negda bilo u Istri!

(Nastavik.)

Europa se diže na Francusku. Napoleon Bonaparte.

Da se nered ne raširi i preko granica Francuske, slože se evropski vladari, pa da će na Francusku. Njima se pridruži i djed sadašnjeg nam Cara, car Franjo I. Ali Francuzi skoče na obranu i obrane se. Osobito se odlikovao mladi dženral Napoleon Bonaparte, malec čovjek, ali velik duh. Znao je on svojom riječju i pogledom oduševiti francusku vojsku i voditi ju od pobjede do pobjede, a ona je njega dizala od časti, a napokon mu ocvjenča glavu i carskom krunom godine 1804.

God. 1797. na prvi dan proljeća udje Napoleon u Goricu; dva dana zatim udje Francuzi u Trst a zatim ih povede proti Beču. Car Franjo I. učini s Napoleonom primirje u Ljubnu 18. IV. Sada najvjesti Napoleon Veneciji rat (I., V.). Mletačka gospoda sa duždem Maninom na čelu otpisahu smrt svojoj domovini. Preča im bijaše osobna sigurnost i udobnost nego svete dužnosti do domovine, pa nijesu ni valali da ju brane, već ju potezom pera predadoše neprijatelju. Francuzi zaposednu Veneciju, a prosti puk zapjevao pjesmu slobodi i razbi krilatoga lava (grb mletačke republike), spalja na trgu sv. Marka znakove duždeve vlasti. Tako svrši ta „kraljica mora“, da se ne

dignu nikad više. Nova mletačka pučka (demokratska) vlada pozove mletačke gradove u Istri, da zabace gospodsku vladu i zamijene ju pučkom, što i učine odmah gradovi Piran, Poreč, Motovun, Rovinj i drugi.

Mir u Kampoformiju. 17. X. 1797.

Dne 17. X. 1797. potpisan bje mir između Napoleona i cara Franje u Kampoformiju. Austrija odstupi Francuzima Belgiju i Lombardiju, a Napoleon je dao Austriji Veneciju do rijeke Adige sa Istrom i Dalmacijom (mletačkom). I tako je prvi put cijela Istra pripada Habzburgovcima.

Austrijska vlada dozvoli istarskim gradovima, da se vladaju i upravljaju po stariim statutima, ne nalozhi im novoga poretka, ne uzimahu vojnika, robu, koju se izvažalo i dovažalo, ne udari porezom, trgovinu proglasi slobodnom, otvori prokete luke Trst i Rijeku i druge luke austrijskih pokrajina.

Mir u Požunu 26. XII. 1805. „mletačka“ Istra pod Francuzima 1805.

Nego lijepo ovo doba za Istru ne potraže dugje. Postavši Napoleon francuskim carem (1804.) zavojisti slijedeće godine na Austriju sa dviju strana: sa juga navalila dženral Massena, te zauzme Gradisku, Goricu, Trst a sa sjevera Napodion, koji kod Slavkova 2. XII. potuče austrijsku vojsku, a car austrijski mirom u Požunu 26. XII. 1805. odreče se „mletačke“ Istre a pridrži Goričku i Gradišku,

Trst i austrijsku Istru. Napoleon proglasi bivšu mletačku Istru „vojvodinom“ i dade ju kao feud francuskoga carstva maršalu Besieru, ukine razdiobu zemlje u gradove, mjesta i barunije, otpravi feudalnu vlast i ustanovi dva kotara: u Kopru i u Rovinju, 7 kantona i 23 općine. Glavni prefekt staložave u Kopru, a potprefekt u Rovinju. Na čelu svake općine stajahu načelnik (mer), njemu uz bok bijaše osam savjetnika i općinsko vijeće. Njega Istrani ne bijahu zadovoljni s Francuzima, jer su im morali mnogo poreza plaćati, bilo u novcu, bilo u krvi (vojnici); Francuzi opljeniše žrkvene bratovštine, povise cijenu soli itd.

Mir u Šenbrunu 14. X. 1809: cijela Istra pod Francuzima.

Zato se dignu 1809. Istrani protiv Francuzina na obranu cara Franje I. Središte ustanka bijaše Rovinj. Nadvojvoda Ivan potjera Francuze do Adige, i austrijska vojska zaposjednu Istru. Na Duvanuu kod Asperna (21. i 22. maja) pobjedi doduše nadvojvoda Karlo Napoleona, ali malo zatim pobjedi Napoleon austrijsku vojsku kod Wagrama. Istru zauzmu opet Francuzi. Mirom u Šenbrunu 14. X. morala je Austrija predati Francuzima Goričku, Trst, grofiju Istarsku (Pazinšku), Rijeku, Beljak (u Koruskoj), Kranjsku od Save, cijelu gradj. Hrvatsku, dio Grance, Dalmaciju, Dubrovnik i Kotor. Ovim zemljama pridruži Napoleon 1810. bivšu mletačku Istru i zavoe ih kraljevina „Ilirija“.

1810. kraljevina Ilirija.

Potkralj Ilirije Marmont, staložave u Ljubljani. Ilirija se dijelila u 7 pokrajina:

1. Intendansa Istra sa glavnim gradom Trstom („mletačka“ Istra, Trst, Gorička);
 2. Gradjanika Hrvatska (austrijska Istra, hrvatsko Primorje, Rijeka sa okolicom, gradjanika Hrvatska i otoci Krk, Cres, Lošinj, i Rab — [1797. pripojeni Dalmacij] sa glavnim gradom Karlovcem.
 3. Vojnačka Hrvatska;
 4. Dalmacija;
 5. Dubrovnik;
 6. Koruska;
 7. Kranjska;
- God. 1811. otcjepi od Hrvatske Istru na zapadu Učke i pripoji ju intendansi Istri pod imenom kanton Pazinski; drugi kantoni u ovoj pokrajini bijahu: Kopar, Piran, Buzet i Poreč, koji svi skupa sačinjavah distrikt (kotar) Kopar. Drugi distrikti bijahu: Gorica, Trst i Rovinj. Za civilne stvari bijahu sudovi u Kopru i Rovinju, kriminalni sud bijaše u Kopru; za sve pako bijaše prizivni sud u Ljubljani.
- Francuzi bijahu strogi protiv zločinaca. Popravljali su ceste, skrblili se za škole narodne i srednje, branili su i njegovali učenik jezik, ali za Istru bijaše njihova vlada nesposobna radi velikoga poreza, radi skupocje soli, radi propadanja trgovačke mornarice uslijed drugih ratova, koje je Napoleon s cijelom Evropom vodio.

(Nastavak slijedi.)

